

ressò mont-roigenc

MAS DEL TITA

Martí Rom
www.martirom.cat

05-02-2020

Fa mesos vaig rebre un correu electrònic preguntant-me si tenia alguna informació sobre el Mas del Tita, també conegut com el Mas Vidiella, doncs entre els treballs que vaig fent sobre fets de la història de Mont-roig i dels seus homes n'havia publicat sobre Francesc Vidiella Martí¹. Era l'actual propietari del Mas del Tita.

Poc a poc, he anat cercant informacions sobre el mas i els seus propietaris. M'he trobat que està relacionat amb dues nissagues rellevants del Mont-roig del segle XIX.

Quan he d'esbrinar qualsevol tema de Mont-roig, el primer que faig és consultar l'important llibre “Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové i Hortonedà (Ajuntament de Mont-roig del Camp, 1999). Sobre el Mas del Tita hi trobem: “*Una propietat molt gran, a la partida de les Basses, a la riba nord-oriental del barranc de Vilanova i fins més enllà del barranc del Ratolí, a la banda de dalt del camí de Cambrils. També se la coneix com el mas del “Manco”, del Pau Cases² o del Vidiella...*” (pàg. 475). Aquí cita Pau Casas com a propietari.

Cristina Virgili Puy em va facilitar unes documentacions antigues del seu mas. A l'acta notarial del 21 de desembre de 1887 es parla d'un usdefruit de 10 finques a nom de Josep Vidiella Ferratjes³ que s'extingeix a favor de Josep Vidiella Gomis per la mort del primer el 14 de gener de 1887, segons escriptura feta davant del notari Pere Rull. Això consta en el document del 10 d'octubre de 1889.

La primera d'aquelles finques és la “*conocida por Hort del Riba... partida camino de Viñols y camino de Cambrils, y antiguamente Arenals*”. Aquí trobem que l'anomena “Hort del Riba”, que veurem que era l'antic propietari.

La descriu com “*huerta con frutales, avellanos, viña, olivos y almendros de cabida cincuenta y tres jornales aproximadamente o sean veinte hectáreas, quince áreas, seis centiáreas, dotada para su riego con el agua que fluye en una mina subterránea llamada hoy mina Vidiella... hay una balsa y estanque al lado de la casa de campo... se halla atravesada esta finca de Norte a Mediodía por el barranco de la Olivera y linda a Oriente con el camino de Cambrils y con tierras de los herederos de José Antonio Riba y parte con las de Miguel Benaiges, por Mediodía por el barranco de la Olivera y con tierras de la viuda de José Pascual y con las de José Aragonés y Caballé y con el*

¹ Del web de “Ressò mont-roigenc”: “Francesc Vidiella Martí, un mont-roigenc important vinater a l'Uruguai” (25-05-2015) i “Més sobre Francesc Vidiella Martí, vinater a l'Uruguai (i la seva nissaga)” (30-07-2015). També reproduïts al llibre “Mont-roig: esberles d'un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pàg. 189 i 195.

² Més endavant veurem que és “Pau Casas”.

³ He trobat aquest cognom, tant, com “Ferratges”, com l'incorrecte “Ferratjes”.

camino de Cambrils a Poniente con tierras de José Gassó y Pellissé, Ramon Sabaté, Pablo Gassó y José Aragonés y Barrera, y por el Norte con el camino Viñols y con tierras de José Maria Roig, José Torroja, herederos de Ramon Olivé y con Mariano Cabré; de valor sesenta y ocho mil pesetas...”.

Sorprèn que diu que llanda amb el barranc de l’Olivera. Ferran Jové i Hortonedada ens diu que és una denominació antiga del barranc del Ratolí (pàg. 364).

Ara trobem que esmenta la “mina Vidiella”. Aquest serà un altre propietari de la finca.

Sobre aquesta mina hi ha informació en el llibre “Camins soterrats d’aigua. Les mines d’aigua al terme de Mont-roig” del Grup de Recerca del Centre d’Estudis Mont-roigencs (Onadaedicions, 2014), pàg. 85: “... una bassa que recollia l’agua de la mina, a més de la que provenia de dues mines més. Pau Cases⁴ va comprar una petita finca a la partida de les Parellades en què hi havia un pou, l’aigua del qual fou també conduïda a aquesta mina aprofitant que passava per aquesta finca. Aquesta mina passa per l’interior del poble, concretament per dins dels magatzems de la Cooperativa de l’avinguda de Reus i travessa el parc Maria Martori...”. També esmenta que la fi de la seva explotació fou cap al 2008. Tenia una llargària subterrània aproximada d’uns 1.000 metres i una profunditat màxima d’uns 12 metres.

Aquí també l’anomena “Hort del Manco”. Vèiem que també ho feia Ferran Jové i Hortonedada (pàg. 475).

⁴ És “Pau Casas”.

Resumint, hem trobat els noms de “Hort del Riba”, “Hort del Manco”, “Mas Vidiella” i del “Pau Casas”.

En aquest “Hort del Riba” va succeir un fet important de la història de Mont-roig. Com a conseqüència d’un atac de soldats de Mont-roig a un comboi d’avituallament francès al Coll de Balaguer, el general Suchet va ordenar que el poble fos saquejat i part de les muralles enderrocades. Se’n van endur tots els homes que van trobar en el poble: uns cent. Era el 13 de juny de 1811, dia de Corpus i de Sant Antoni de Pàdua. Camí de Cambrils en van afusellat tres, un d’ells era el notari Joan Baptista Ferratges Jordi⁵. Diu la “Història de Mont-roig” (Centre d’Estudis de la Comarca de Reus, 1983) de Francesc Riba i Mestre: “*com a principals del poble afusellaren a la parada de damunt l’hort del Riba, quasi mig quart distant de la Vila, sens altra cerimònia que apartar-los del camí i matar-los en presència dels altres presos...*” (pàg. 186).

Tornem a Ferran Jové i Hortonedà. A la pàg. 311 ens informa de “Cal Manco”: “*Al carrer d’Amunt, a l’indret conegut com la plaça del Tambor. També se l’anomena cal Vidiella, perquè se’n deia de cognom i a hores d’ara ja hi ha preferència a dir-ne cal Fèlix⁶. Conten que el propietari del nom –que era carboner- es va quedar manxol durant unes festes de barri, formant part d’un grup de trabucaires que aleshores s’estilava a la vila. Tot dansant, havien de donar un cop a terra amb la culata del trabuc, mentre posaven una mà a sobre del canó, com si el tapessin. Sense adonar-se que l’arma era carregada, va donar el cop rítmic que exigia la dansa, se li disparà el tret i li llevà una mà (no recorden quina). Aquest accident motivà que hagués de deixar de fer de carboner i es traslladà a Reus, on arribà a acumular una considerable fortuna i asseguraren que arribà a ser governador civil de Tarragona i que acostumava a signar els documents “En tal (prenom) Vidiella. Ex-carboner”. Aquest nota biogràfica ens l’han explicat de viva veu alguns dels nostres informadors*”.

A la pàg. 469, ens descriu la plaça del Tambor: “Un indret del carrer d’Amunt on les cases fan una mica més d’espai, com un lleu eixamplament, més que no pas una plaça. Antigament, el referit carrer s’acabava aquí, que és on hi havia el portal d’Amunt...”.

Aquí tenim la citació més antiga sobre el propietari d’aquell mas. Era un Vidiella, ex-carboner que quedà manc, que marxà a Reus i aconseguí una notable posició social⁷.

En aquella documentació notarial s’hi diu que aquella finca havia estat del matrimoni de Josep Vidiella Ferratges i Gertrudis Gomis Dulcet, de 56 i 52 anys (el 1887), veïns de Reus. Vèiem que el primer havia mort el 14 de gener de 1887. I que ara era del seu fill Josep Vidiella Gomis (a la “addenda 1” hi ha descrita la branca principal d’aquesta nissaga).

També esmenta que una part de la finca l’havien comprat a Josep Fontcuberta Riba el 5 de març de 1883 i l’altre part el 12 de gener de 1885.

⁵ Aquest era l’avi d’Antoni Ferratges Mesa, primer Marquès de Mont-roig.

⁶ El mateix Ferran Jové, pàg. 248, diu: “obre porta al carrer d’Amunt, al costat de cal Badejo. Fèlix és nom de bateig”. I a la pàg. 142: “Treu porta al carrer d’Amunt. Ara és coneguda per cal Ventura Rebanyo”. Aleshores deu ser el d’Amunt núm. 22.

⁷ No he pogut esbrinar qui era aquest Vidiella. No consta com a governador. Potser fou un altre càrrec important.

Tenim informació sobre aquell usdefruit a favor dels pares respecte el fill Josep Vidiella Gomis. Deia que si moria el pare i quedava la mare, el fill hauria de passar-li una pensió vitalícia de *“siete pesetas cincuenta céntimos cada día, pagable por mensualidades anticipadas, y además veinticinco pesetas cada mes, también por anticipado por concepto de habitación...”*. Els pares, a part d'aquesta donació, podien disposar de 2.500 pessetes cadascun, per poder donar en testament a qui volguessin. I diu que als altres fills, Miquel, Manuel, Jaume i Maria Rosa, un cop acabés l'usdefruit, obtindrien 40.000 pessetes cadascun.

Tenim que el matrimoni Josep Vidiella Ferratges i Gertrudis Gomis Dulcet varen tenir cinc fills: Josep, Miquel, Manuel, Jaume i Maria Rosa⁸.

Hem vist que ha sortit com a antic propietari Josep Fontcuberta Riba.

Ferran Jové i Hortonedà, a la pàg. 259, explica que Fontcuberta *“era una de les cases bones de la vila. És fama entre els nostres informadors que era un dels primers terratinents (alguns asseguren que era el tercer) de la província de Tarragona. La casa era al carrer de la Pica i asseguren que era molt gran i que, quan la família va anar de mal borràs, es va vendre i es va dividir en tres, cal Balet, cal Gaspar i cal Torratxà...”* Segons Baptista Nogués, a “Ressò mont-roigenc”, núm. 13, pàg. 3, la casa pairal dels Fontcuberta, antigament, era al número 9 del carrer d'Amunt.

En aquesta mateixa revista, Baptista Nogués explica que antigament el carrer d'Amunt era conegut com de Cavallers. Era on vivien les famílies més importants del poble. A més dels Fontcuberta (núm. 9), hi havia: cal Jordi (núm. 10), cal Benet Fortuny (núm. 23), cal Pellicer (núm. 2) i cal Blai Solà (núm. 6 i 8)⁹.

El mateix Ferran Jové, pàg. 99, diu que en el Cadastre del 1755 hi havia un tal Guillem Fontcuberta que era el segon terratinent del poble amb 74.000 jornals repartits en 33 trossos de terra. A la pàg. 259 diu que *“era un dels primers terratinents (alguns asseguren que era el tercer) de la província de Tarragona...”*.

La descripció de Ferran Jové de la casa pairal dels Fontcuberta no encaixa amb el que diu Baptista Nogués: carrer de la Pica / carrer d'Amunt.

En el llibre “Guspines (de la història de Mont-roig)” de Francesc Rom Serra i Martí Rom (Edicions Marré / Associació de Veïns Muntanya Roja, 2010), pàg. 22, podem llegir: *“Una casa remarcable, en el mateix carrer, era la de cal Pellicer (núm. 2). A la pedra de clau de l'arc hi diu que es del 1788. Una altra d'important era la de cal Fontcuberta, ara del Timbaler (núm. 9). Sempre he sentit explicar que cal Fontcuberta era una família molt important que va venir a menys sembla que pel mal cap dels fills, aquelles coses al voltant del joc i la beguda. A més, també m'ha arribat que tenia alguna distinció nobiliària...”*.

Al “Ressò mont-roigenc” núm. 35, pàg. 12, en el text “La festa de Sant Antoni Abat, a Mont-roig” de Joaquim Benaiges Martí, parlant dels fets del 13 de juny de 1811 a Mont-roig, en la Guerra del francès: s'esmenta que un Fontcuberta va salvar la vida

⁸ Casada amb Juan Ristol Cañellas, metge de l'exèrcit.

⁹ Aquest Blai Solà no va tenir descendència. Aquesta casa fou després el primer casino carlí del poble. Cap al 1880 el trobem com “Centre Montroigense”.

miraculosament quan estava a punt de ser afusellat. I afegeix: “*El marquès de Fontcuberta s’arruïna, mor pobre i els seus fills marxen a Barcelona...*”. Remarquem que aquí se’l anomena “marquès Fontcuberta”.

La confusió entre “carrer de la Pica / carrer d’Amunt” està en què aquella casa que es va dividir en tres: cal Balet, cal Gaspar i cal Torratxà, era de cal Pagot¹⁰.

També a “Guspines (de la història de Mont-roig)”, pàg. 25, hi trobem: “*Baptista Nogués en aquell “Ressò mont-roigenc” núm. 13, pàg. 4, comenta que al carrer de la Pica núm. 8, 10 i 12, on es deia que hi havia aquelles premses del Pagot, era “ca l’Amorós” una família benestant que casà la seva filla amb l’hereu de cal Fontcuberta, Miquel Fontcuberta (Riba ???), passant aleshores a residir a aquella casa; “allí va morir pels volts de 1893, ja completament arruïnat...”. Sembla que els seus fills marxaren a Barcelona. Aleshores la deuria comprar aquell senyor Pagot...*”.

Josep Munté Vilà, al “Ressò mont-roigenc” núm. 1, explica: “*Francesc Riba (i Mestre) nasqué a Mont-roig el 1772 i morí pels volts del 1850. Vivia a la casa que després fou d’en Fontcuberta al carrer de la Pica... (era) provinent d’una de les famílies de més renom del poble...*”.

D’aquest trencaclosques hi podem establir que un dels Fontcuberta es va casar a “ca Riba Amorós”, anant a viure-hi. I que va morir cap al 1893 arruïnat. Aquest havia de ser Josep Fontcuberta Riba que ven aquella finca el 1883 i 1885.

Per acabar de centrar aquesta primera nissaga de propietaris ens cal anar a la pàg. 22 del llibre “Els carrers de Mont-roig del Camp ” de Joan Ivern Figuerola (Associació de Veïns Muntanya Roja”, 1994), on esmenta que Francesc Riba i Mestre, l’autor d’aquell llibre “Història de Mont-roig”: “*provenia d’una de les famílies més importants del nostre poble...vivia en una casa que després fou de la família Fontcuberta, al carrer de la Pica...*”.

Anant ara al llibre “Notícies històriques de Mont-roig del Camp” de Baptista Nogués (“Quaderns de la Pixerota”, 2017), a la pàg.90, tot parlant de la donació del terreny per al nou cementiri, esmenta que estava a la partida dels Quarts i que era de Miquel Fontcuberta. Diu que el dia 10 d’agost de 1855 es van traslladar allà l’equip de govern de l’Ajuntament “a la finca de Ramon Riba i Amorós i Miquel Foncuberta i Vall, sogre i gendre...”.

¹⁰ En el llibre “Guspines (de la història de Mont-roig)”, pàg. 24 s’hi diu que “*a cal Pagot, a la baixada de Santa Bàrbara (darrera l’església entre la part recta del carrer d’Amunt i el carrer de Sant Antoni, actual carrer d’Amunt núm. 1) també van deixar la casa i se’n anaren a on més tard va posar botiga de farmàcia el senyor Pere Escoda; finalment, i després d’estar reformada per la germana del senyor Pagot (dita “La Pagota”), es va vendre al Josep Nolla (conegut pel Pepet de la Guapa), (actualment dit cal Guapo, es el núm. 7 de la plaça de Joan Miró)*”.

Continua: “*La casa on hi havia les premses d’oli del senyor Pagot es varen vendre a trossos a varies persones. Aquestes estaven situades al racó davant del abeurador d’animals que hi havia a l’antiga Casa de la Vila (després caserna de la Guardia Civil, del 1923 al 1989), un tros es va vendre al Balet (el pare), el qual s’hi va fer un pis per viure-hi al damunt de les premses (carrer de la Pica núm. 12), al costat d’aquesta i per davant de la paret del Fort, o sigui de l’Església nova, es va vendre a un veí de Vilanova d’Escornalbou dit el Gaspar (núm. 10) i el darrer tros que quedava, tocant ja a la casa de les Tudetes (ara cal Mixetes), al vell Torrutxà del Arbóç (núm. 8)...”.*

Però també sabem que aquell llibre “Història de Mont-roig” de Francesc Riba i Mestre, el va acabar el seu fill Josep Antoni Riba Amorós, monjo de Poblet. Així doncs aquell Ramon Riba i Amorós era germà seu.

En el “Ressò mont-roigenc” núm. 43, pàg. 10, hi el text “Els Amorós i els Mestres, en una lletra de Francesc Riba”¹¹. Josep Munté Vilà havia tingut accés a unes cartes que Francesc Riba i Mestre, l'autor del llibre “Història de Mont-roig”, el 18 de setembre de 1841 va enviar al seu fill Josep Antoni. Explica que els pares de Francesc Riba i Mestre eren Josep Riba Solé¹² i Maria Mestre Vidiella¹³. I que els pares del primer eren Francesc Riba i Maria Solé (aquesta de Tivissa).

A més, que Francesc Riba i Mestre es va casar amb Raimunda Amorós Cortiella i van tenir 6 nois i 8 noies; alguns van morir aviat i van quedar 4 nois i 5 noies. S'esmenten els noms dels nois: Ramon (síndic personer), Francesc (coronel), Joan Baptista (notari) i Josep Antoni (el que seria monjo¹⁴). El primer es va casar amb Teresa Fortuny Pascual i van tenir a Maria Josefa, Teresa (“que al baptisme li posaren Francisca, Teresa i Martina”) i Josep.

Vèiem anteriorment que “*Ramon Riba i Amorós i Miquel Foncuberta i Vall, (eren sogre i gendre...*”. Per la qual cosa, aquest Miquel Foncuberta Vall es deuria casar amb Teresa Riba i Fortuny. I van tenir a Josep Fontcuberta Riba¹⁵. A la “addenda 1” hi ha descrita la branca principal d'aquesta nissaga.

Una darrera anotació sobre aquell text “Els Amorós i els Mestres, en una lletra de Francesc Riba”, el propi Francesc Riba i Mestre escriu (el 1841) sobre la supervivència d'aquesta nissaga dels Riba: “*temo que durarà en aquesta casa...*”.

Continuant aquell fil de la venda de la finca, aquest Josep Fontcuberta Riba la ven a Josep Vidiella Ferratges, que passarà posteriorment a Josep Vidiella Gomis.

S'acaba la nissaga dels “Riba / Fontcuberta” i començarà la dels Vidiella. Com en molts altres casos, la propietat de la terra passa del terratinent ancestral a la nova classe social dels comerciants, de la burgesia industrial.

Tornant als Fontcuberta, havíem vist a “Guspines (de la història de Mont-roig)” que s'hi deia que “*cal Fontcuberta era una família molt important que va venir a menys sembla que pel mal cap dels fills, aquelles coses al voltant del joc i la beguda...*”.

He trobat en el “Boletín Oficial de la provincia de Tarragona” (8 de març de 1871) que Miquel Fontcuberta Vall era el 46è de la relació de la contribució territorial de la província.

¹¹ En aquest text hi podreu trobar informació detallada d'aquesta nissaga.

¹² Josep Riba fou un dels membres de la junta que inicià la construcció de l'església nova. Veure “Història de Mont-roig”, pàg. 91. Diu que era un dels “pagesos hisendats de dita vila”.

¹³ Josep Munté Vilà, en aquest “Ressò mont-roigenc” núm. 43, diu que el nom és Maria Mestre Solé. En canvi a l'arbre genealògic que ell mateix va publicar en el núm. 3, pàg 10-11, esmenta que és Maria Mestre Vidiella.

¹⁴ Josep Antoni Riba Mestre fou el darrer secretari de la congregació de Poblet en el moment de l'exclaustració (1835). Després fou capellà a Vallbona de les Monges i prior president de la congregació del 1857 al 1881, en què mor.

¹⁵ També he trobat un Nicolàs Fontcuberta Riba.

Al “Anuario Baily” (“Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración”) de 1881 trobem a Miquel Fontcuberta com a “cosechero de vinos” de Mont-roig.

També en el mateix butlletí, del 8 de novembre de 1877, en el “Suplemento al Boletín oficial de la provincia de Tarragona”, hi ha la llista d’electors de Mont-roig. Aleshores encara no hi havia sufragi general, era el dit sufragi censatari on sols podien votar els homes que acreditessin un mínim de contribució, deia a “determinades capacitats”¹⁶. En aquell butlletí hi trobem Miquel Fontcuberta Vall amb una quota de 1.196,74 pessetes, la més elevada del poble. El següent és Josep Rom Vidiella amb 363,93. I també hi ha Josep Vidiella Ferratges amb 86,79 pessetes¹⁷.

Haviem vist que Josep Fontcuberta Riba havia venut el que seria en endavant “Mas Vidiella” el 5 de març de 1883 i l’altra part el 12 de gener de 1885.

També he trobat que Nicolàs Fontcuberta Riba, germà de l’anterior, a finals del segle XIX, li subhasten cinc propietats. Consta al “Boletín Oficial de la provincia de Tarragona”, del 29 de desembre de 1898 (veure Addenda 2).

ELS VIDIELLA

Teníem que els dos primers propietaris d’aquesta nissaga eren Josep Vidiella Ferratges i el seu fill Josep Vidiella Gomis.

Recordarem que Ferran Jové esmentava com a propietari més llunyà aquell “Manc”, un Vidiella, ex-carboner, que marxà a Reus i aconseguí una notable posició social. Aquest podria ser Josep Vidiella Ferratges¹⁸ o el seu pare.

La primera informació que he trobat sobre Josep Vidiella Ferratges també és del “Boletín Oficial de la provincia de Tarragona”, del 13 d’octubre de 1870, l’esmenta com un contribuent que no ha pagat a l’Ajuntament (de Mont-roig) 4,42 “escudos” “por ignorarse su paradero”.

En el mateix butlletí, del 9 de novembre de 1888, hi trobem un acord de l’Ajuntament de Mont-roig, del 6 de maig, que diu “en virtud de instancia verbal de Juan Borràs Tost a nombre de su principal José Vidiella Ferratges, se acuerda concederle el permiso para construir una pared en la finca llamada Basas a lo largo del camino de Cambrils, dejando entre esta y la ya construida al otro lado la anchura de cinco metros...”. Aquí hi ha una altra denominació de la finca: “Basses”.

Sabem que Josep Vidiella Ferratges era comerciant. Consta com a “expositor” de vi a l’Exposició Universal de Filadèlfia del 1876.

¹⁶ Això era així des del 1812 amb la Constitució de Cadis. Sols durant el breu període de 1868 a 1874 (fi de la monarquia d’Isabel II i la Primera República) van poder votar els homes major de 25 anys. Això tornaria el 1890, sols pels homes, amb un govern de Sagasta. Fins al 1931 no s’aprovaria el sufragi de les dones, que votarien per primer cop el 1933.

¹⁷ Pere Vidiella Ferratges, el seu germà, hi és amb 31,60 pessetes.

¹⁸ Com a “Ferratges” podia estar emparentat amb els ascendents del Marquès de Mont-roig Antoni Ferratges i Mesa, el seu pare Ferran Ferratges Ballester o el seu avi Joan Baptista Ferratges Jordi. Vegeu el llibre “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pag. 55

L'havíem trobat a la llista d'electors de Mont-roig del "*Suplemento al Boletín oficial de la provincia de Tarragona*", del 8 de novembre de 1877, amb una quota de 86,79 pessetes. Encara hi és a la del 1879 (15 de febrer). Però ja no hi és a data de 31 de desembre de 1879. Deuria anar a viure a Reus. Sols queda a Mont-roig el seu germà Pere Vidiella Ferratges, que segons la relació electoral publicada al diari "*La Opinión*" (15 de febrer de 1891) vivia al carrer Major núm. 9.

Aquest Pere Vidiella Ferratges el tornem a trobar en el cens electoral de 1911, diu que té 67 anys. En el del 1923 encara hi consta. Ara diu que viu al carrer Major núm. 4. Com dèiem abans, el propietari de l'ara Mas Vidiella, Josep Vidiella Ferratges, va morir el 14 de gener de 1887.

El "*Diario de Tarragona*" del 26 de gener de 1888 comenta que "*el Domingo por la noche (seria el dia 22) se prendió fuego a un gran montón de virutas contiguo a una casa de campo inmediata a Montroig, propiedad de don José Vidiella, comerciante de vinos de Reus, produciéndose un voraz incendio que devoró varios objetos y algunos árboles de las inmediaciones...*". Afegeix que no va afectar a "*caballerías de labor y cabezas de ganado...*", gràcies a l'ajut de veïns de Mont-roig "*y a las acertadas disposiciones del alcalde, Sr. Romeu*"¹⁹.

Josep Vidiella Gomis va tenir una molt intensa activitat social i política. Hi tenim prou referències en el llibre "*Possibilistes i federals. Política i cultura republicanes a Reus (1874-1899)*" d'Àngel Duarte (Associació d'Estudis Reusencs, 1992). A la pàg. 8, l'esmenta quan parla de republicans reusencs lligats a la propietat industrial o al comerç, diu que és un dels principals contribuents de Reus amb 519 pessetes. És el tercer dels esmentats. També afegeix que tenia un dels dos magatzems de vins més importants de Reus.

A la pàg. 80, el trobem escollit com un dels onze membres del comitè del nou partit "*Unió Democràtica*". Diu que "*Unió és el vell federalisme, no integra altra facció republicana...*". A la pàg. 121-122, citant les eleccions de l'Ajuntament de 1895, comenta que es van unir totes les forces republicanes i "*...els possibilistes resultaren els grans triomfadors en aconseguir-ne cinc (regidors)...*". Un d'ells és Josep Vidiella Gomis.

"*A les (eleccions) de setembre de 1896... el candidat més votat va ser el possibilista Josep Vidiella (3.337 vots)...*" (pàg. 130).

I a la nota 25 de la pàg. 158 hi podem llegir que fou director del diari "*Las Circunstancias*" el 1900. Aquest diari (1874-1936) sempre va ser el portaveu del republicanisme a Reus.

Segons el diari "*Crónica reusense. Órgano del Partido Liberal Conservador, de avisos y noticias*", de l'1 de juliol de 1897, fou escollit com a diputat provincial.

"*La Autonomía : Diario republicano. Defensor del partido único*", del 3 d'octubre de 1897, diu que era comptador de la Cambra de Comerç de Reus.

¹⁹ Sobre aquest alcalde Gaietà Romeu Benaprés vegeu el llibre "*Mont-roig: esberles d'un mosaic esbocinat*", pag. 96. Estava relacionat amb Antoni Ferratges Mesa, marquès de Mont-roig.

A “*La opinión. Diario político de avisos y noticias*”, del 14 d’abril de 1898, hi ha una notícia curiosa. Reprodueix una crònica del “*Diario de Reus*” on s’explica que li havia tocat un premi de la “Loteria nacional”. El premi era de 500.000 pessetes pels deu dècims del número 2446. “... *Uno de ellos, fue comprado por el conocido fabricante de jabón D. Miguel Vidiella Gomis, del arrabal Alto de Jesús, sin haber dado participación a nadie...*”.²⁰

Al “*Anuario Riera. Guía práctica de Industria y Comercio de España*” del 1898 hi trobem Josep Vidiella i Gomis, a Reus, com un dels “*Abastecedores de carnes*” (adreça: “Girada”), a “*Fábricas de jabón*” (Arrabal Alto de Jesús núm. 34) i a “*Almacenistas exportadores de vino*” (no hi consta l’adreça).

Al diari “*La Autonomía : Diario republicano. Defensor del partido único*”, del 9 de maig de 1900, s’hi diu que és vicepresident de la Cambra de Comerç de Reus.

“*El estandarte católico*”, de Tortosa, del 6 de novembre de 1897, s’explica que a la sessió del dia anterior va ser nomenat vicepresident de la Diputació. Acaba definint-lo com a “*consecuente republicano reusense*”.

En aquell mateix “*Anuario Riera*”, ara del 1896, s’hi diu que Josep Vidiella Gomis té una carnisseria al carrer Sant Ignasi 6. I serà el seu germà Miquel Vidiella Gomis el propietari de la fàbrica de sabó de “*Arrabal Alto de Jesús núm. 34*”.

També al “*Anuario Riera*”, de 1897, hi tenim un altre germà, Jaume Vidiella Gomis, com a procurador (adreça: Sant Ignasi 6).

Josep Vidiella Gomis moriria el 22 d’agost de 1901. Tenia, tan sols, 48 anys. Deia el diari “*El Eco de la Fusión. Periódico republicano*”, del 25 d’agost: “*El día 22 a las 12 y minutos recibimos la triste noticia de que acababa de fallecer en sus importantes posesiones de Montroig, nuestro estimado correligionario... La implacable muerte ha destruido su vigorosa existencia a los 48 años de edad, cuando la provincia, el comercio y la industria podían fundar grandes esperanzas en sus iniciativas... Desde los primeros años de su juventud, perteneció al partido republicano... Su nombre, gozaba de gran prestigio dentro del comercio y la industria...*”.

El “*Diario de Reus*”, del 23 d’agost, parla de “*la larga y penosa dolencia que venía sufriendo...*”, que estava a la casa de Mont-roig “*de la que resultó imposible trasladarlo durante el curso de la enfermedad...*”. Afegia que “*había venido desempeñando durante muchos años la jefatura del partido posibilista (a Reus). Remarcaba que “nosotros, que en política hemos estado siempre muy distantes de él, conceptuamos un acto de justicia que merece la memoria del finado...*”. Acaba donant el condol a la família, als seus germans Miquel i Jaume, “*lo propio que a su hijo político don Pablo Casas...*”.

Ara hi trobem aquell Pau Casas que ja esmentava Ferran Jové en el seu llibre “*Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp*” (pàg. 475). Aquest era el gendre de Josep Vidiella Gomis.

²⁰ Aquest “Arrabal Alto de Jesús” és l’actual Raval de Jesús. El que era “Arrabal Bajo de Jesús” ara és Raval de Martí Folguera.

També el “Diario de Reus”, del 24 d’agost, treu una notícia del seu enterrament: “*Ayer tarde fue conducido a la última morada... formando parte del cortejo fúnebre numerosa y distinguida concurrencia, compuesta de todas las clases sociales y políticas, sin distinción...*”. Després comenta el gran nombre de corones, “*del Banco de Reus, Consejo del Manicomio, Círculo Republicano Histórico, Eco Republicano y periódico Las Circunstancias...*”. Esmenta la presència de persones de Mont-roig, i “los señores Sardá, Cogul, Lluís Grifoll, Marcó, Cort y Pallejá”.

Sens dubte aquest “Sardá” és el republicà mont-roigenc Agustí Sardà Llaberia. Aquell estiu del 1901 estava a Mont-roig.²¹

A “La Vanguardia”, de l’1 de setembre de 1901, s’hi diu que els socis del *Centro Republicano Histórico* pensaven fer un acte a la memòria de Josep Vidiella Gomis.

El seu germà, Miquel Vidiella Gomis, el van enterrar l’1 de desembre de 1913²².

Anem quatre anys enrere, en el “*Diario de Reus: de avisos y noticias*”, del 31 d’octubre de 1897, podem llegir que el dimarts 2 de novembre es “*celebrará con un banquete su despido de soltero, nuestro buen amigo el joven Pablo Casas Grau...*”. Diu que els seus pares eren Pau Casas Carnicer i Magdalena Grau Company. Que es casaria -el casament seria el dimecres 10-, amb Maria Vidiella Marca, filla de Josep Vidiella Gomis i Maria Marca Llaberia²³. Parla de “*la encantadora Maria*”, que anirien a viure a “*una de las habitaciones recién construidas en la casa del Notario don Francisco Sostres, del Arrabal Alto de Jesús...*”²⁴. I que “*los novios se proponen hacer el viaje de boda, por varias importantes capitales del extranjero*”.

Per “*La Opinión: diario político de avisos y noticias*”, de l’11 de novembre, sabem que “*... terminada la ceremonia, se celebró un banquete en casa de la novia. A las seis de la tarde emprendió la feliz pareja un viaje de recreo a las principales capitales europeas, saliendo por la vía de los Directos en dirección a Barcelona*”. Era el tren a Barcelona. Qui era aquell Pau Cases Carnicer, el consogre de Josep Vidiella Gomis?

Pel “*Diario del comercio: órgano del Partido Liberal Dinástico*”, del 10 d’agost de 1898, sabem que era el tresorer de la “*Liga de agricultores*”²⁵ i que preparaven un congrés al maig, a Sant Sadurní d’Anoia. Curiosament, al comitè que es va crear, encapçalat per l’alcalde de Reus Josep Maria Borràs, a més, hi havia Josep Vidiella Gomis com a diputat provincial.

²¹ “Sabem per les cròniques dels diaris, que Agustí Sardà, en aquest període, va anar a Mont-roig durant les vacances d’estiu, com a mínim els anys 1901, 1902, 1903 i 1906...”, pàg. 276 del llibre “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019).

Per a més informacions sobre aquest il·lustre personatge podeu accedir al text “Agustí Sardà Llaberia: pedagog i republicà” del mateix llibre (pàg. 149).

²² “La Publicidad: eco de la industria y del comercio, diario de anuncios, avisos y noticias” del 2 de desembre de 1913.

²³ Aquests, a més de la Maria, van tenir la Josefa i una altra casada amb Àngel Carmona?

²⁴ Raval de Jesús núm. 48. Del notari Francesc Sostres Soler.

²⁵ Associació de productors agrícoles (1894-1898)

Els he trobat junts a diverses actuacions. Per exemple, a la relació de donatius a la “Comisión de auxilios a la clase obrera” de l’Ajuntament de Reus. Els germans Josep i Miquel Vidiella Gomis amb 500 pessetes cadascun i Pau Casas Carnicer amb 250.²⁶

Segons “*La Autonomía: Diario republicano. Defensor del partido único*”, de l’1 de juliol de 1899, Pau Casas Carnicer vivia al Raval de Robusté núm. 14. Va morir el 10 de febrer de 1914.

Anem al seu fill Pau Casas Grau, casat amb Maria Vidiella Marca. Aquest heretaria aquella finca de Mont-roig, així com d’altres familiars dels Vidiella.

En el “*Boletín Oficial de la provincia de Tarragona*”, del 12 de març de 1912, hi surt com a vocal de “*Gas reusense*”, l’empresa creada el 1854 que subministrava gas per a la il·luminació de la ciutat de Reus, tant pels carrers com per les cases particulars.

El “*Diario de Reus: de avisos y noticias*”, del 19 de març de 1914, comenta que Pau Casas Grau obra una botiga de carnisseria “*dotada de todos los adelantos que la higiene aconseja*” al carrer de Monterols núm. 7. Però, al periòdic “*El consecuente: órgano del Partido Republicano Radical Autonomista de la provincia*”, de dos dies més tard, diu que la carnisseria és de Ramon Pallejà, regidor de l’Ajuntament, i de la seva esposa Rosa Carnicé. Pau Casas Grau tan sols subministra la carn.

Pel “*Boletín Oficial de la provincia de Tarragona*”, del 9 de maig de 1917, sabem que els Vidiella tenien una impremta, hi consta com: “*Viuda de J. Vidiella y Pablo Casas, taller de composición*”, del carrer Estrella núm. 12.

El 15 de febrer de 1919 va morir Gertrudis Gomis Dulcet, als 86 anys. Aquesta havia estat l’esposa de Josep Vidiella Ferratges i la mare de Josep Vidiella Gomis (que hem vist que va morir jove, el 22 d’agost de 1901).

Pau Casas Grau serà president del “*Gas reusense*” del 1924 al 1933.

El “*Diario de Reus: de avisos y noticias*”, del 20 d’abril de 1930, diu que era tinent d’alcalde de l’Ajuntament de Reus i ara presenta la seva dimissió.

El 6 de juliol de 1933, Pau Casas Grau moriria a Reus. Per l’esquela de “*La Vanguardia*”, del 7 de juliol, sabem que la casa mortuòria era al Raval (Alt) de Jesús núm. 14. S’hi esmenta la seva vídua, Maria Vidiella Marca, els seus fills Pau i Josep Maria, la filla política Maria Jesús Urrutia Miró i la mare política Maria Marca Llaberia. Aquesta Maria Marca Llaberia, la seva sogra, deuria tenir 92 anys. Doncs sabem que al 1902 en tenia 61.

La nissaga Vidiella, que havia continuat amb Pau Casas Grau, ara ho faria amb el seu fill Pau Casas Vidiella.

Aquest fou, també, president del “*Gas reusense*” del 1939 al 1945.

²⁶ A “*Crónica reusense: Órgano del Partido Liberal Conservador, de avisos y noticias*” del 4 de setembre de 1898.

En un anunci a “La Vanguardia”, del 17 de febrer de 1963, pàg. 8, de los “*Consejos Reguladores de las denominaciones de origen de los vinos Tarragona y Priorato*” trobem que un de les 29 empreses “*únicas que tienen derecho a exportar vinos bajo los nombres protegidos...*” és la raó social “Pablo Casas Vidiella”.

En un d'aquells documents que he pogut consultar gràcies els propietaris actuals del Mas del Tita hi consta la donació d'aquesta finca a Pablo Casas de Figueras (9 de febrer de 1978).

A “La Vanguardia”, del 10 d'abril de 1984, a la pàg. 62, que correspon a “*Avisos oficiales*”, hi ha un edicte del jutjat de primera instància número cinc de Barcelona que informa de la subhasta de 14 finques i un pis de Mont-roig que estan a nom de Pablo Casas de Figueras, per pagar un deute considerable amb un banc. Es va fer el 17 de maig (veure Addenda 3).

Una de les finques, la “2. Rústica” correspon al mas del Tita. La descriu “*con mina de agua en Montroig, partida del camino de Viñols. De una superficie de 20 ha 15 a, 6 ca. Linda al Norte con camino de Viñols, al Este con camino de Cambrils al Oeste con José Gassó y al Sur con barranco de Olivera...*”.

La va comprar, abans de la subhasta (li va oferir el banc), Manuel Jiménez Cano, pare de Mario Jiménez Malagón i sogre de Cristina Virgili Puy, la persona que se'm va adreçar per preguntar-me si tenia informació antiga del Mas del Tita.

Quan vaig fer aquell article “Francesc Vidiella Martí, un mont-roigenc important vinater a l'Uruguai”, esmentat a la “nota 1” d'aquest text, vaig poder intercanviar algunes informacions amb un dels seus descendents. Aquest, em deia que el seu avantpassat estava relacionat amb un Mas Vidiella de les immediacions del poble, que li semblava que eren parents.

Escrivia al llibre “Mont-roig: esberles d'un mosaic esbocinat”: “El 1873-1874, Francesc Vidiella Martí, un home considerablement ric, fa un llarg viatge per Europa amb una llarga estada a Catalunya; segurament aniria a Mont-roig. Com que havia decidit dedicar-se a la producció de vi, viatja per arreu on pugui obtenir informació...” (pàg. 191).

Deuria trobar-se amb Josep Vidiella Ferratges.

Addenda 1

Branca principal de l'arbre genealògic de la nissaga Riba / Fontcuberta:

Josep Riba Solé --- Maria Mestre Vidiella

fill: Francesc Riba i Mestre (casat amb Raimunda Amorós Cortiella)

fills: Ramon Riba i Amorós (altres: Francesc, Joan Baptista, Josep Antoni i 5 noies)

Gendre (del primer): Miquel Fontcuberta Vall --- Teresa Riba Fortuny

fill: Josep Fontcuberta Riba

Branca principal de l'arbre genealògic de la nissaga Vidiella / Casas:

Josep Vidiella Ferratges --- Gertrudis Gomis Dulcet

fill : Josep Vidiella Gomis --- Maria Marca Llaberia

filla: Maria Vidiella Marca --- Pau Casas Grau

fill: Pau Casas Vidiella

fill: Pablo Casas de Figueras

Addenda 2

El "*Boletín Oficial de la provincia de Tarragona*", del 29 de desembre de 1898, descriu la subhasta de les cinc propietats de Nicolàs Fontcuberta Riba, germà de Josep Fontcuberta Riba. Aquest fou qui va vendre el "Mas del Tita" a Josep Vidiella Ferratges.

Són:

Una casa del carrer d'Amunt "*señalada antes con el número cincuenta y hoy con el nueve*"²⁷, *compuesta de planta baja y tres altos, cubierta de tejado; lindante por la derecha, entrando, con Antonio Martí, izquierda con la viuda de Jaime Solé y espalda con la de José Moragas y José Corbella*".

Una altra casa del carrer de la Pica "*número cincuenta, con un molino aceitero y cubierta toda de tejado, con patios, depósito de granos, huerto y jardín, compuesta de planta baja y tres altos... lindante a derecha con Miguel Puñet Boada, izquierda con viuda de Pedro Martí y espalda con la muralla*"²⁸.

²⁷ Com hem vist anteriorment a cal Fontcuberta, a finals del segle XIX, era el núm. 9. Aquí tenim constància que hi havia una numeració antiga. Potser el carrer abans començava a les cases que es van enderrocar per fer l'església nova.

²⁸ Deu ser el que posteriorment serien aquelles premses que compraria el dit Pagot.

“Un patio con lagar²⁹, redil y terreno adjunto... calle Nueva, sin número; lindando por la derecha entrando, ú Oriente, parte con la casa de Rosa Fraga, parte con Mariano Cabré Solé y parte con José María Tost Ciuret y María Ferrant Mallafré; izquierda, ó Poniente, parte con la casa de José Aragonés y parte con la calle Nueva, y por detrás, ó Norte, con la calle de la Galera, y por el frente, ó Mediodía, con la citada calle Nueva...”.

Una casa coneguda com “los Cups” amb “dos lagares y dos patios juntos, circuidos de paredes... calle de la Coma, número cincuenta y uno... lindante por la derecha con José Pascual, Jaime Munté y Jaime Aragonés, izquierda con huerto de Joaquín Boronat y espalda con casa y huerto del albaceazgo de D. José Mestres...”.

I, finalment, un tros a la partida de la Parada³⁰ que llinda a orient amb Benito Ballester, a ponent amb Miquel Puñat (Puñet?), al sud amb “camino de la Morada (Murada)”³¹ i al nord amb “la acequia del Molino”³².

Addenda 3

A “La Vanguardia”, del 10 d’abril de 1984, a la pàg. 62, que correspon a “Avisos oficiales”, hi ha la descripció de les altres tretze propietats que eren de Pablo Casas de Figueras i que s’anaven a subhastar.

Són:

Un tros a la partida de les Sorts d’en Corp³³, “de olivo y sembradura” que diu que llinda a l’oest i al sud amb hereus de Josep Vidiella.

Un altre a la mateixa partida que també llinda a l’oest i al sud amb hereus de Josep Vidiella.

Un tros a la partida de Borràs, “plantada de Olivos”, que llinda a l’oest amb el barranc de l’Olivera (del Ratolí) i al sud amb el camí de Cambrils.

Un tros a la partida de Vinyols que llinda al nord amb el camí de Vinyols i a l’oest amb el barranc de l’Olivera (del Ratolí).

Un tros a la partida dels Arenals³⁴ que diu que llinda al nord amb el “barranco del Pont” (deu ser el barranc de Vilanova, també conegut com “Set Ponts”).

²⁹ Un “cup”.

³⁰ “Ferran Jové”, pàg. 373: “ho diuen encara d’un sector de terreny que ara ocupa l’anomenada plaça Nova...”, és la plaça de Miramar. També dit “Les Voltes”.

³¹ “Ferran Jové”, pàg. 351: “arrenca de la plaça de Joan Miró, a l’ala meridional de l’Església Vella, s’afua per la baixada homònima i de seguida trenca cap al NO, per darrere de l’Abadia Vella (ara Casal d’Avis), fins al portal de la Canal i a trobar el camí de Riudecanyes...”.

³² “Ferran Jové”, pàg. 339: “actualment només s’anomena la part que va en avall del vell molí de la Canal (més modernament dit del Munter) i passa per darrera l’Abadia i, canalitzada, segueix cap a l’interior de la vila...”.

³³ “Ferran Jové”, pàg. 467: “a l’ala oriental de la carretera de Reus i fins al camí de Vinyols...”.

³⁴ “Ferran Jové”, pàg. 136: “arriba fins ben a la vora de la vila pel sector oriental, entre els barrancs del Ratolí i el de Vilanova...”.

Un tros a la partida de les Costes³⁵ “*que contiene un surtidor de gasolina*” i que llinda a la dreta i al fons amb el barranc de l’Horta (el del “Primer Pont”), a l’esquerra amb la “*acequia del molino*”³⁶.

Un tros a la partida de les Sortanelles³⁷ que llinda al nord amb Joaquim Boronat, a l’est amb hereus de Joan Salvadó, a l’oest amb Salvador Castellnou i al sud amb Miquel Pallarès.

Un tros a la partida de les Parellades³⁸, “*plantada de avellanos*” que llinda al front i a l’esquerra amb el barranc de l’Horta, a la dreta amb Josefa Romeu i al fons amb Josep Martí i Martí.

Un altre tros a la partida de les Sorts d’en Corp, “*plantada de avellanos y olivos*” que llinda al nord amb camí de Vinyols i a l’est amb Fontcuberta.

Un tros a la partida de les Terres Noves³⁹ de “*tierra yerma y algarrobos*” que llinda al nord amb Joan Pantinat, a l’est i al sud amb Mariano Ribas i a l’oest amb Joan Pena.

Un altre tros a la partida de les Sorts d’en Corp, “*con viña y olivos*” que llinda a la dreta i al fons amb hereus de Josep Vidiella, al front amb Josep Aragonès i a l’esquerra amb Josep Gassó.

També un altre tros a la partida de les Sorts d’en Corp, “*con viña y olivos*” que llinda al nord i al sud amb hereus de Josep Vidiella i a l’oest amb Ramon Sabater.

Un tros a la partida de “Sotabellas” (deu ser les Sortanelles), “*regadío, frútales y olivos*” que llinda al nord amb vídua de Joan Reus, a l’est amb Jordi Aragonès, a l’oest amb Josep Mestre i al sud amb el camí de Reus.

I, finalment, hi ha un pis del carrer Major (diu) núm. 11⁴⁰. “*consta de planta baja y piso con terraza, un segundo piso con sala, sin terrado y tres azoteas. De una superficie de 425 m2. Linda al Este con la calle Mayor, al Oeste con Juan Hasta y al Sur con la calle Nueva...*”.

³⁵ “Ferran Jové”, pàg. 220: “propera al nucli urbà, a la seva banda septentrional, entre la vila i el barranc de l’Horta, per on hi ha la coneguda torre dels Moros...”. D’aquesta diu, pàg. 347: “a tocar de les cases del carrer d’Amunt...”.

³⁶ Estranya que delimiti el tros amb expressions com “a la derecha... a la izquierda... al fondo”. Fa difícil situar-se.

³⁷ “Ferran Jové”, pàg. 466: “al sector nord-est del terme, part d’amunt i d’avall de la carretera de Reus, a la vora del barranc del Ratolí...”.

³⁸ “Ferran Jové”, pàg. 374: “pròxima a la vila, tallant amb les Roques (O), els Quarts (NO), les Hortes (S) i el barranc de Vilanova (N)...”.

³⁹ “Ferran Jové”, pàg. 473: “possiblement la més extensa del terme... la major part... formava part, antigament, de la gran extensió de territori coneguda com la Plana de Mont-roig, a la riba meridional del barranc de la Porquerola...”.

⁴⁰ La numeració del carrer Major va anar canviant amb els anys. Antigament, aquest carrer començava on ara és el carrer Francesc Riba i Mestre, continuava per l’actual plaça de J. Miró i pujava fins la plaça de l’església nova (actual plaça de Mn. Gaietà Ivern).